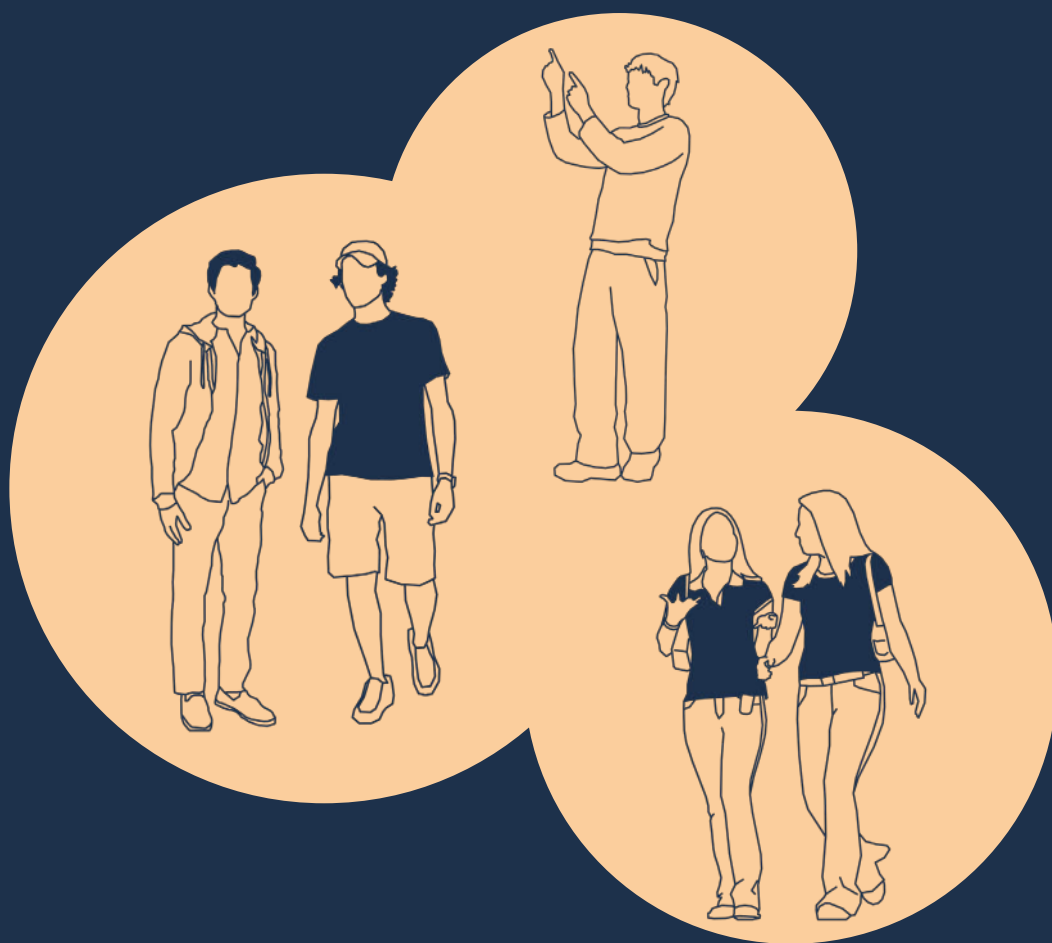


Kortversjon:

Anbefalinger til uteareal ved videregående skoler

Økt trivsel og bedre skolehverdag
på elevenes premisser



Denne kortversjonen stiller anbefalinger til uteareal ved videregående skoler. Dette er et resultat fra en masteroppgave i Landskapsarkitektur og By- og regionplanlegging ved NMBU.

Gjennom oppgaven har vi undersøkt hvordan uteareal ved videregående skoler kan ivareta elevenes ønsker og behov. I tillegg så vi på hvordan utearealene er i dag og hvordan dagens praksis for utforming av disse fungerer. Det er i dag et stort kunnskapsgap knyttet til temaet, som fører til at det finnes få anbefalinger og retningslinjer til disse utearealene. Videregående elever er i en viktig og definerende fase av livet og dermed er det viktig å utvikle et godt kunnskapsgrunnlag om temaet.

Målet med oppgaven var å formulere konkrete anbefalinger for utearealene og sette behovet for dette på dagsordenen i planfaget. Oppgaven bygger på casemetodikk med Viken fylkeskommune som overordnet case, og Jessheim vgs, Roald Amundsen vgs og Drømtorp vgs som delcaser. Temaet undersøkes gjennom metodetriangulering av kartlegging, intervju og observasjon. Vi intervjuet elever, rektorer, helsesykepleiere og miljøarbeidere ved de ulike skolene, samt landskapsarkitekt og en ansatt i fylkeskommunens seksjon for skolebygg.

Gjennom arbeidet så vi at de tre case-skolene viser store forskjeller i uteareal ved videregående skoler, både når det kommer til innhold, størrelse og utforming av utearealene. Elevene har lyst til å være ute, og de har flere ønsker og behov til utearealene ved skolen. Et bedre uteareal som oppfordrer til bruk fører til at elevene får en bedre skolehverdag. Derfor ønsker elevene seg gode muligheter for utendørs sosialisering og aktivitet. Samtidig er de opptatt av gjennomtenkt utforming som er tilpasset deres bruk og behov. Det vises til at dagens praksis kan bedres ved at det stilles mer konkrete retningslinjer, slik som disse anbefalingene, som kan brukes i alle faser i skoleutbyggingsprosjekter. Slik kan vi bidra til å ivareta elevenes behov til utendørs samvær og aktivitet, og skape et godt arbeidsmiljø for hele landets videregående elever.

Innhold

1 Størrelse	4
2 Soneinndeling	5
3 Innhold i sonene	6
4 Utforming	8
5 Tilleggsareal	9

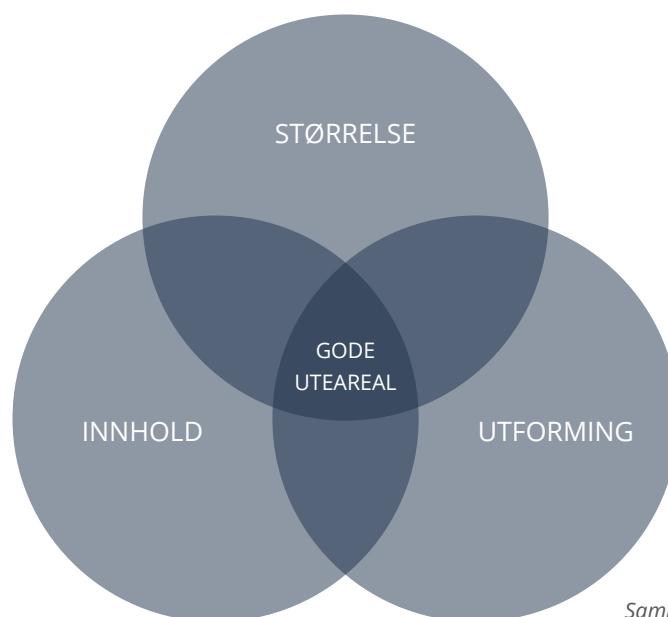
Anbefalinger

1 STØRRELSE

Det stilles følgende anbefaling for minimumsstørrelse på utearealet:
25-30 kvm per elev.

Det vises til at det bør være samsvar med denne størrelsen og påfølgende innhold og utforming av arealene.

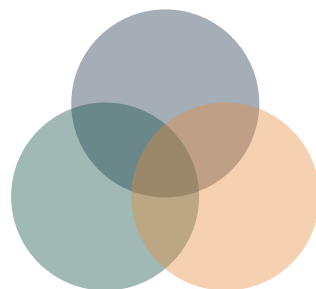
Det anbefales også å ha fokus på innhold og kapasitet på og plassering av dette. For eksempel er antall sitteplasser i forhold til antall elever også viktig, og det er ønskelig å fylle arealet med godt innhold, og sørge for god plassering av dette.



Sammenheng mellom størrelse, innhold og utforming i utearealene.

2 SONEINNDELING

Det anbefales å utforme utearealene med hensyn til god soneinndeling, som tilbyr variasjon i skjerming og innhold. Slik kan man tilrettelegge for elevenes individuelle behov, og skape et uteareal for alle. Dette gjøres gjennom å skape god sammenheng og helhetlig utforming, og tilby et bredt utvalg av innhold i de ulike sonene. Det anbefales å tilrettelegge for aktivitetssoner, rolige soner og fleksible soner.



Aktivitetssoner

Det bør lages flere soner for aktivitet, som er plassert slik at de ikke forstyrrer de rolige sonene. Det bør derfor også tilbys sitteplasser inne i eller ved aktivitetssonene, slik at man kan sitte og se på selv om man ikke ønsker å delta i aktiviteten selv. Aktivitetssonene bør være tydelig avgrenset, og ha stor nok størrelse til at elevene kan utfolde seg fullverdig. Det må tas hensyn til at videregående elever har mye energi, styrke og ferdigheter og dermed trenger plass til å bruke dette ubegrenset.

Aktivitetssonene kan også variere i innhold og størrelse, ut fra tilbudet man ønsker å innføre. For eksempel kan en sone for styrketrening (f.eks. tuftepark) deles opp i flere små soner som man kan gå imellom. Dette kan bidra til at flere kan utføre aktiviteten, i tillegg til at det tilbyr skjerming fra andre elever.

Rolige soner

Det bør lages flere rolige soner som tilrettelegger for sosialisering og avslapning. Disse sonene bør prioriteres under utforming av utearealene, og bør utgjøre meste-parten av sonene. Her bør det plasseres varierte sitteplasser med og uten bord, som er tilpasset store og små grupper, samt enkeltpersoner. Disse sonene bør også variere i størrelse, plassering og skjermingsgrad. Det anbefales at noen av disse plasseres under tak slik at de kan brukes uavhengig av vær. Disse sonene bør også ha variasjon i skygge- og solforhold, og dette bør søkes å løses med vegetasjon.

Fleksible soner

Det bør tilrettelegges for fleksible soner, som åpner for variert bruk. Dette er soner hvor elevene kan gjøre alt fra å spille ensprett, samles i større grupper eller ha piknik. Det er med andre ord opp til elevene hvordan de ønsker å bruke området. Disse sonene kan også brukes av skolen til å arrangere avslutninger eller fungere som møteplass ved evakuering. I disse sonene bør det også åpnes for flerbruk og skape muligheter for at elevene kan sette sitt eget preg på området. Disse sonene åpner for at alle elever ved skolen kan bruke utearealene etter eget ønske.

3 INNHOLD I SONENE

Sosialisering

I utearealene anbefales det å tilrettelegge for at elevene har ulike sosialiseringssoner, med varierende størrelse, utforming og innhold. Det er viktig for denne aldersgruppen å være sosiale i hverdagen. Dette er også noe som bidrar til positiv personlighetsutvikling. Derfor er det viktig å tilby områder som inviterer til sosialt samvær, og det er vist at elevene foretrekker å sitte sammen i grupper. I tillegg ønsker elevene å ha mulighet til å spise lunsj utendørs. Det bør tilbys et bredt tilbud av sitteplasser, og det anbefales å blande sammen ulikt møblement for å skape variasjon. Det er også fordelaktig med både fastmontert og ikke fastmontert møblement, slik at elevene kan tilpasse plassering til eget bruk. Herunder anbefales følgende innhold i form av sitteplasser som resultat av prosjektet:

- Amfi
- Sittegrupper
- Benker med bord
- Benker uten bord
- Sittekanter
- Gressflater



Denne listen er ikke uttømmende, og er basert på innspill fra intervjuer i forbindelse med denne oppgaven.

I tillegg anbefales det å utforme inngangspartier og gangveier på en god måte som inviterer til at elevene kan benytte seg av disse områdene for sosialisering. Dette er en viktig møteplass i skolehverdagen, og god utforming av inngangspartiene kan føre til økt sosialisering og samhold.

Det bør etableres brede gangveier ved naturlige ferdselsårer som kan brukes av flere grupper av gangen. I tillegg bør disse veiene knyttes opp til de ulike sonene.

Aktivitet

Det anbefales å tilrettelegge for at elevene har mulighet til å gjøre ulike former for aktivitet tilpasset aldersgruppens behov og utvikling. Aldersgruppen velger ofte aktiviteter som byr på sosialisering, derfor er det viktig at aktivitetene tilrettelegges for også åpner for at flere kan ta del i aktiviteten. Elevene bør i hovedsak ha tilgang på arealer de kan bruke etter eget behov og ønske, og dette kan blant annet løses gjennom åpne plasser. Likevel kan elevene ha godt av aktivitets-”triggere” og det anbefales at man lager plasser som elevene forstår er ment for aktivitet. Det anbefales at det tilrettelegges for disse aktivitetene:

- Ballspill uten apparater (f.eks. enspretten)
- Basketball
- Styrketrening (f.eks. i Tuftepark)
- Volleyball
- Frisbeegolf
- Sjakkspill
- Piknik
- Gå på skøyter

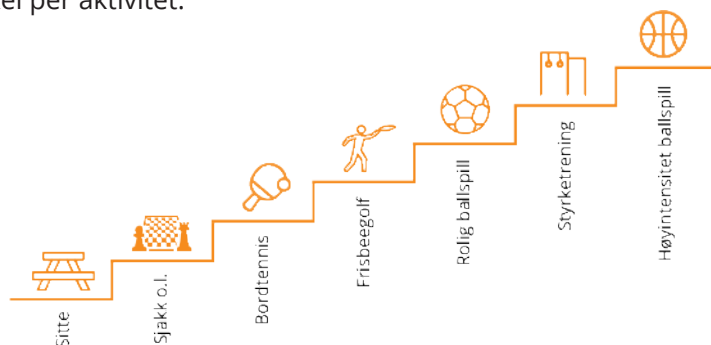
Tilgang på utstyr

Elevene trenger også tilgang på løst utstyr for å utføre de fleste aktivitetene.

Dette er utstyr som blant annet fotball, basketball, piknikteppe og frisbee. Dette bør være lett tilgjengelig i nærheten av utearealet, og helst i nærheten av en hovedinngang i tilknytning til utearealet. Det anbefales også å finne en løsning på utlån som forenkler tilgangen, samtidig som utstyret er utilgjengelig for andre personer enn elevene/ansatte ved skolen. Et eksempel på dette kan være at elevrådet har styring på utstyret og kan kontaktes for utlån. En slik løsning fører også til at elevene føler mer ansvar for utstyret, og at utstyret dermed bevares.

Denne listen er ikke uttømmende, og er basert på innspill fra intervjuer i forbindelse med denne oppgaven.

Det er viktig å sørge for at aktivitetstilbudet gir muligheter for elevene til å delta i aktiviteter med varierende grad av utfordring. Det bør tilrettelegges for lavterskel aktivitetstilbud som krever mindre fysiske ferdigheter og intensitet. Samtidig bør det tilrettelegges for aktivitet som utfordrer elevenes fysiske ferdigheter og dermed fører til videreutvikling av disse. Dette illustreres her i en trapp (figur 8.3.) som visualiserer opplevd terskel per aktivitet.



Illustrasjon av ulike aktiviteters terskel for deltakelse.

4 UTFORMING

Estetikk

Det bør fokuseres på å skape et uteareal med helhetlig utforming og godt design. Dette bør komplementere bygningens utforming for å skape sammenheng og helhet. Et pent uteareal som inviterer til bruk er viktig for at elevene kommer seg ut i skolehverdagen. Det oppfordres til at utformingen er tilpasset aldersgruppen, og fremstår spennende og moderne. Møblement bør være solid og vedlikeholdsfritt, slik at hele arealet oppleves funksjonelt over lang tid. Det er også viktig å ha i mente at elevene foretrekker funksjon over form, og at møblelementet primært skal dekke behov for sosialisering. Utearealet bør være fargerikt og levende, slik at det stimulerer til bruk. Det kan med fordel innføres muligheter for at elevene kan sette sitt eget preg på området når det kommer til utseende (f.eks. en bar vegg som kan males på av elevene).

Vegetasjon og terrengform

Variasjon i vegetasjon er viktig å innføre i utearealene for å skape innbydende arealer. God vegetasjon kan også bidra til å myke opp bygningsfasader, og skape romlighet. Vegetasjon bør være førstevalg ved skjerming av ulike soner, fordi dette byr på ulik grad av permeabilitet og innsyn. Det er viktig at vegetasjonen er robust og allergivennlig, og at det arbeides godt i alle ulike vegetasjonssjikt for å sørge for helhetlig utforming. I tillegg bør det være god sesongvariasjon i vegetasjonsbruken, og benyttes blant annet vintergrønne arter. Det kan med fordel innføres nyttevekster som epletrær eller blåbærbusker, eventuelt i vekstkasser, som kan brukes av elevene. Vegetasjonen skal også være godt tilpasset områdets naturlige vegetasjon og dermed bidra til å styrke det biologiske mangfoldet. Ivaretagelse av eksisterende vegetasjon er ønsket, men bør ikke gå på bekostning av god utforming og godt innhold.

Det anbefales også å bruke terrengforming til å skape et spennende uterom, gjerne i kombinasjon med vegetasjon og sitteplasser. Dette bidrar til å gi variasjon og et naturlig preg på utearealene, samtidig som det kan bidra til soneinndeling og å skape romfølelse.

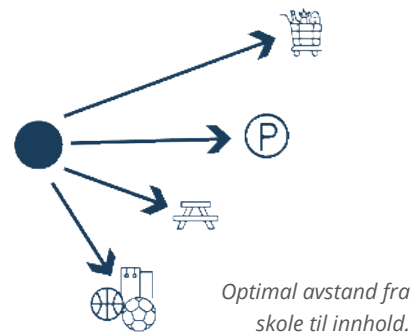


Kollasj av
vegetasjonsbruk.

Plassering

Noe som er essensielt i utformingen av utearealene er god plassering av innhold og soner. Det bør være kort avstand fra skolebygget til møteplasser, slik at det ikke oppleves som en tidstyv å gå frem og tilbake. Adkomsten bør også være universelt utformet og godt opparbeidet, slik at det er enkelt å bevege seg til og fra. I tillegg er det viktig at aktivitetssonene er godt synlig i utearealene, slik at elevene har oversikt over tilbudet. Aktivitetssonene kan med fordel deles opp, slik at de ikke forstyrrer hverandre. De bør også plasseres på så måte at de ikke forstyrrer rolige soner eller utgjør en fare for omliggende arealer. For eksempel bør elevene kunne spille basketball uten å være redd for å treffe parkerte biler.

Bygningen bør ha flere innganger, slik at elevene har flere adkomster til skolen. Dette fører også til at adkomst til utearealet fra skolen forbedres, og at utearealet tilgjengeliggjøres for elevene. Inngangene bør spille godt sammen med utearealet, og de ulike sonene bør være tilknyttet en inngang. Flere innganger ivaretar personer med behov for skjerming, og derfor bør det anlegges gode adkomstveier til hver inngang som kan brukes av alle.



Det bør prioriteres å tilgjengeliggjøre utearealet og skolebygget via sykkel eller kollektivtransport. Dette innebærer at sykkelstativ bør plasseres og utformes på en fornuftig måte som fremmer bruk.

Trygghet

Utearealene bør plasseres skjermet fra trafikk og andre forstyrrende områder som kan utgjøre fare for elevene. Det bør tilrettelegges for trygg ferdsel på området, som innebærer å sørge for sklisikkert underlag på vinterstid. Utearealene skal gi elevene en trykghetsfølelse, slik at de ønsker å benytte seg av innholdet. Det bør også være enkelt å vedlikeholde arealene slik at trygghet og sikkerhet opprettholdes.

5 TILLEGGSAREAL

Tilleggsareal bør **kun** benyttes som et tilskudd til et godt opparbeidet uteareal. Dette for å sørge for at elevene får et eget uteareal til disposisjon som de kan bruke etter egne ønsker og behov.

